

KUUMA KESÄ, ROCK JA RAUTA

Aurinko paistaa korkealta, hiekka tuoksuu ja kohta moottori jyllää. Hessu harrastaa kitaransoittoa ja vintage-autoja. Tiina Puputti on kuvannut Hessua harrastuksiensa parissa. Mutta miten hän on ohjannut kuvattavaansa ja tavoittanut oikean tunnelman? TEKSTI JA KUVAT **Tiina Puputti**

Aina kun kuvassa on rekvisiittaa, vaikka vain toisarvoisessa asemassa taustalla, kannattaa pyrkiä valokuvaukselliseen valon ja varjon rytmin luomiseen.

tomalta. Peltomaisema ja hiekkatie sopivat myös ajan henkeen ja tanssilavalle menemisen tunnelmaan.

Kuvausajankohdaksi valittiin aurinkoinen päivä, koska suora auringonpaiste sopii parhaiten kuumaan kesään. Pilvinen päivä ei välittäisi samaa tunnelmaa. Tässä roolikuvauksessa sekä kuvauspaikka että -aika olivat tärkeässä asemassa koko kuvan kannalta.

Roolikuvassa myös rekvisiitalla on tärkeä merkitys. Kuvassa on 1950-luvun tyyliä henkivä jenkki-auto, kitara ja Hessulla on yllään samaan tyyliin ja meininkiin sopiva havaajipaita ja farkut.

Hessu istuskelee auton keulalla rennosti nojaillen ja katsoo iloisin leppoisasti kohti kameraa. Kasvoista ja ilmeestä paistaa tyytyväisyys: tällaista elämän tulee olla. Kun henkilö on itse valitsemassaan roolissa ja vielä roolissa, joka edustaa rakasta harrastusta, se helpottaa kuvattavana olemista. Malli eläytyy rooliin luonnostaan ja vielä kun samalla voi jutustella kaikkeen rooliin liittyvästä, saattaa kuvaaminen unohtua taka-alalle.

Jos taas kuvattava on työroolissa, voi rooliin eläytyminen olla vielä helpompaa, koska se kuuluu jo ammatin luonteeseenkin. Silti esiintyviä taiteilijoitakin kannattaa ohjata, ainakin kuvauksen alussa. Vaikka kuvattava on näyttelijä tai esiintynyt paljon tv:ssä tai elokuvissa, still-kuvaus saattaa silti olla hänelle outoa.

Sommittelu ja rajaus

Hessun asento on kuvassa leppoisa, rento ja samalla vähän äijämäinenkin. Leveä haara-asento ja käsivarsien leveys tuovat asetelmaan miehisyttä **A**, kun taas vartalon ja kasvojen pehmeä kaareutuminen rentouttaa kokonaisuutta **B**. Vartalo on kallistuneena ja kääntyneenä kohti menosuuntaa – ollaanhan sitä menossa kohti tansseja.

Mutta iltaan ja tanssien alkuun on vielä aikaa. Konepeltiin nojautuminen kertoo kiireettömyydestä ja pysäyttää kuvan tähän hetkeen.

Hetken pysähtymisestä kertoo myös kuvan rajaus. Vartalon kallistuksen suunnassa kuvan oikeassa reunassa ei ole tyhjää tilaa, ja näin myös rajaus pysäyttää kuvan tähän hetkeen. Juuri tässä on nyt hyvä olla.

Rekvisiitta

Lincoln Club Coupe 1947 on tärkeässä osassa tätä roolikuvausta, ja siksi se on suurena etualalla ja lähellä omistajaansa. Koska auto on tärkeä, myös sen valokuvauksellisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota.

Riippumatta siitä, minkä kokoista rekvisiitalla on, se asetellaan yleensä kuvaan diagonaalisesti **C** ja pyritään valokuvaukselliseen valon ja varjon rytmiin. Kun rekvisiitta on viistottain suhteessa kameraan, se näyttää kolmiulotteisemmalta kaksiulotteisessa kuvassa, koska siitä näkyy useita eri puolia.

Tässä kuvauksessa autoa ei valaistu erikseen, mutta se aseteltiin kuva-alalle siten, että se näyttää niin valokuvaukselliselta kuin mahdollista. Kuvauspaikka valittiin suhteessa autoon niin, että auton taustalla näkyy yksinkertaista, vaaleasävyistä taivasta, josta sen yläosa

irtoaa sävyllisesti tummempana.

Aina kun kuvassa on rekvisiittaa, vaikka vain toisarvoisessa asemassa taustalla, kannattaa pyrkiä valokuvaukselliseen valon ja varjon rytmin luomiseen. Tämä tehdään joko valaisemalla rekvisiittaa erikseen tai valitsemalla sen paikka suhteessa taustan sävyeroihin.

Toinen rooliin liittyvä rekvisiitta, Gibson-kitara, lepää Hessun reittä vasten. Kitaran ja auton välinen kokonaisuus nostaa kuvassa auton tärkeämmäksi asiaksi ja jättää kitaran viitteelliseksi rekvisiitaksi. Se on kuitenkin kuvassa ja tehostaa osaltaan kuvan viestiä.

Valokuvauksellisesti kitara jää myös sivurooliin. Se on kaksiulotteisen ja muodottoman näköinen, koska se on kohtisuorasti päin kameraa eikä siitä näy sivuosia. Lisäksi kitara on kyllä aseteltu pää- ja korkovalon puolelle **D**, mutta se on jäänyt polven taakse varjoon, eikä korkovalo valaise sitä takaviistosta.

Kitara havainnollistaakin hyvin, miltä näyttää kuvassa oleva rekvisiitta, kun siitä puuttuu valon ja varjon rytmi: ei synny illuusiota kolmiulotteisuudesta.

KUVATTAVAN asettelu ja ohjaaminen ovat keskeinen osa henkilökuvauksen taitoa.

Yksi henkilökuvauksen muoto on roolikuva. Siinä henkilö on valitsemassaan roolissa, joka voi olla esimerkiksi harrastukseen liittyvä. Rooli voi liittyä myös työhön, kuten näyttelijällä.

Mallin lisäksi kuvassa ovat tärkeitä yksityiskohdat, jotka avaavat rooliin liittyvää tarinaa. Näitä yksityiskohtia ovat vaatteet ja asusteet, rekvisiitta, valaisu ja kuvauspaikka. Myös mallin asento ja ilme kertovat

omalta osaltaan roolista. Jos rooliin liittyy taustatarina, se antaa perustaa kuvan visualisoinnille.

Harrastuskuvissa taustatarina voi liittyä siihen, mistä intohimo on lähtenyt tai mihin harrastuksessa tähdätään. Rooli- ja harrastuskuvat kertovatkin tarinaa journalistiseen tyyliin: kuka tekee, mitä tekee, miten tekee sekä miksi ja millä tavoitteella tehdään.

Kuvaajan on oleellista tietää rooliin tai harrastukseen liittyvistä yksityiskohdista ennen kuvausta, jotta hän voi tehdä kuvaukseen liittyviä valintoja. Ennakkotapaamisessa kuvaaja perehtyy kuvattavansa rooliin tai harrastukseen. Samalla hän saa myös käsityksen, miten henkilö suhtautuu mallinohjaukseen.

Tiina Puputti
POSE
Docendo
www.docendo.fi
142 sivua
Hinta 37 euroa

Käytännönläheinen opas mallin asennoista ja ohjaamisesta henkilökuvauksessa alan harrastajille ja valokuvaajille. Sisältää 15 erilaista henkilökuvauksista, 75 esimerkkikuvaa, 60 havaintokaaviota asennoista ja 15 eri valausta.

JUTUN KUVAT
Mallit: Heikki Salmela, Lincoln Club Coupe 1947 ja Gibson Midtown Standard P-90.
Kuvauspaikka: Hinthaara, Sipoo.

AJATON 50-LUVUN TUNNELMA

Koko Hessun kuva henkii 1950-luvun tunnelmaa, jenkkiä ja kesää. Rooli on kuvattavan itsensä valitsema ja liittyy hänen vapaa-ajan harrastuksiinsa: rautaan ja rockiin.

Kun tekee roolikuvausta, on tärkeää tietää roolista etukäteen riittävän paljon, jotta voi visualisoida sen niin, että kuvan jokainen yksityiskohta viestii roolin henkeä. Tässä kuvassa pääkohde, pääkohteen stailaus, rekvisiitta sekä kuvauspaikka ja -aika kertovat katsojalle kuumasta kesästä, rockista, raudasta ja kuvattavan suhteesta niihin.

Kuvauspaikaksi valittiin klassinen pelto-omaisuus. Kuvassa ei näy taustalla rakennettua ympäristöä, joten maisema näyttää ajat-

toista.

ROKKARI AJATUKSISSAAN

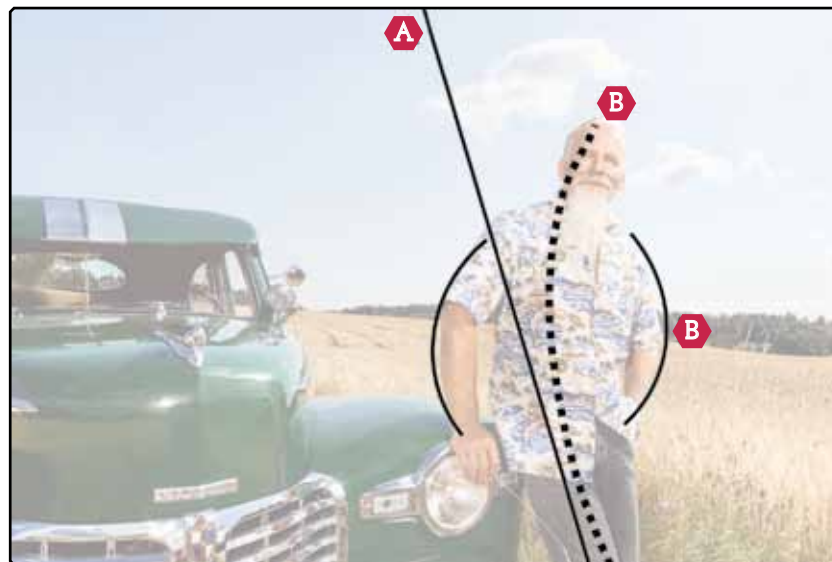
Toisessa kuvassa Hessu nojailee rennon lupsakasti autonsa konepeltiin ja on ajatuksiinsa vaipuneena. Kädellä ja kankulla lokasuojaan nojaaminen **A** luo kiirettömän tunnelman. Myös vartalon ja käsivarsien pehmeä kaareutuvuus ja viistottaisuus **B** luovat rauhallista ja myönteistä tunnelmaa – tämä tyyppi on roolissa kuin kotonaan.

Vasen käsi on piilotettu taskuun. Se peityy paidan alle melkein ranteen kohdalta, mikä saa sen näyttämään amputoidulta. Koska tämä käsi on taempana ja lähes saman sävyinen kuin sen takana oleva viljapelto, ei amputointiin onneksi kiinnitä niin paljon huomiota.

Oikealla kädellään Hessu nojaa auton konepeltiin. Tämä käsi on puolestaan jäänyt melko kohtisuorasti kameraan päin, jolloin siitä on tullut ns. lapiokäsi.

Kun käsi on aseteltu siten, että kämmenselkä, eli leveämpi puoli, on kohti kameraa, se näyttää varsin suurelta suhteessa kasvoihin. Jos käsi on vielä hyvin vaalea, se vie huomiota vaaleista kasvoista. Käsi näyttää näin myös muodottomalta ja jopa lyhennetyltä. Tämän takia käsi kannattaakin yleensä asetella enemmän viistottain suhteessa kameraan.

Oikean käden asento välittää kuitenkin kuvattavan ylpeyttä omasta menopelistään

– vain auton omistaja voi nojailla autonsa kylkeen näin rennosti.

Lincolnista näkyy tässä kuvassa vain pieni osa. Se on kuitenkin kuvassa etualalla, joten sen tärkeys roolin kannalta välittyy. Yhteenkuluvuus auton omistajan ja jenkkiraudan välillä on näkyvä. Kenties rokkarin ajatukset ovatkin niissä kilometreissä, joita on yhdes-

sä taitettu.

Vaikka Hessun katse on oikealle yläviistoon, kuvan rajaus pysäyttää haaveet tähän hetken, koska katseen edessä ei ole tyhjää kuvatilaa. Tulevaisuuden suunnan sijasta tyhjä tila on pääkohteen takana, mikä antaa tilaa menneisyydelle. Tämä sopiikin kuvaan, onhan roolina menneen vuosikymmenen tunnelma.

KATSE KUTSUU MUKAAN KYTYIIN

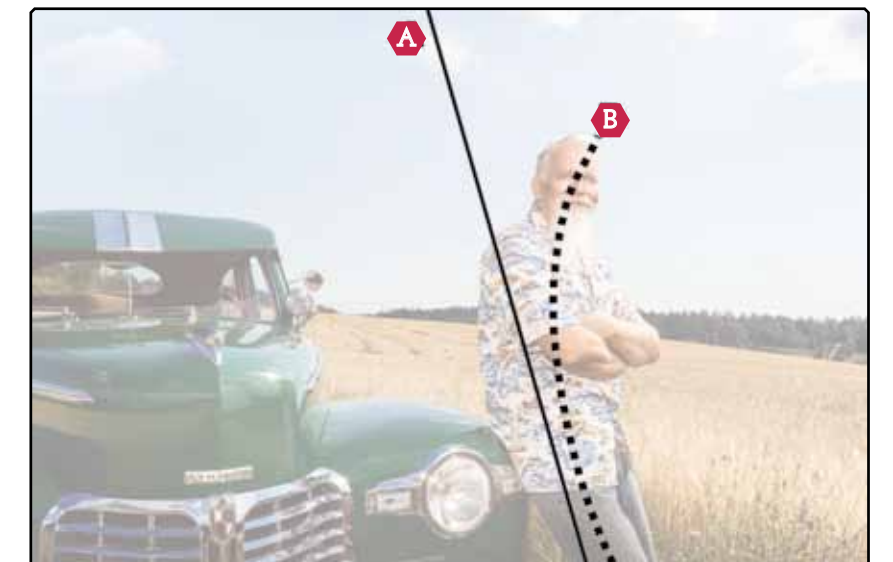
Hessu ja Lincoln kuljettavat kohti tanssilavoja – lähdetkö kyytiin?

Kuski nojailee konepeltiin mutta katsoo nyt aktiivisesti kohti kameraa. Katse kehottaa lähtemään mukaan matkalle.

Rento takaviistonojaus lokasuojaan **A** viestii, että aurinko on vielä korkealla ja tansseihin on aikaa. Hessu on viistosti kohti kameraa, ja koko vartalo on suuntautunut voimakkaasti menosuuntaan. Jos kuvattavan ylävartalo on näinkin sivuittain kohti kameraa, siitä saattaa syntyä vaikutelma sulkeutuneisuudesta.

Hessun käsivarret ovat puuskassa. Myös tätä asentoa pidetään usein sulkeutuneisuuden, jopa aggressiivisuuden merkinä. Mutta asennosta muodostunut viesti on aina osiensa summa. Tosin yksittäinen huolimattomasti aseteltu ruumiinjäsen voi viedä katsojan huomion kokonaan, ja tällöin viesti menee ohi.

Vaikka Hessu on kuvassa viistottain ja käsivarret puuskassa, hänen asennostaan välittyy kuitenkin myönteisyys. Asennon rentous ja pehmeä kaareutuvuus **B**, taaksepäin suuntautuneisuus, kapeaharteisuus ja ennen kaikkea kasvojen ilme kertovat siitä, että rauta ja rock ovat rakkaus, jonka pähenkilö haluaa jakaa kuvan katsojan kanssa.

Vaikka Hessu on kuvassa viistottain ja hänen käsivartensa ovat puuskassa, asennosta ja ennen kaikkea kasvon ilmeestä välittyy myönteisyys.

PÄÄKOHDTE PIENENÄ MUTTA VALOSSA

Kohta Lincoln jyrähtää ja hiekka pölyää, kun ylpeä auton omistaja istuu ratin taakse.

Tässä kuvassa Lincoln on etualalla suurena ja mahtavana, suurempana kuin pääkohde itse. Sen koko ja sijoittelu kuva-alalle kertovat sen tärkeydestä pääkohteelle.

Kokonaan kuvassa näkyvästä autosta havainnollistuu selvästi sen viistottainen asento suhteessa kameraan **A**. Auto on myös asetettu suhteessa taustaan siten, että se irtoaa taustasta suurelta osin valokuvauksellisesti, eli riittävän suurella sävyerolla. Kuvaaja on kiertänyt kuvaustilanteesta katseensa auton ääriiivoja pitkin ja etsinyt kohdan, jossa valokuvauksellinen valon ja varjon rytmi toteutuu parhaiten **B**.

Hessu nojailee autoonsa rauhallisesti, mutta samalla äijämäisen omistavasti. Rentous asentoon tulee taaksepäin suuntautuneisuudesta **C** ja hartioiden rennosti asennosta. Miehisyyden puolestaan näkyy asennon leveydessä **D**.

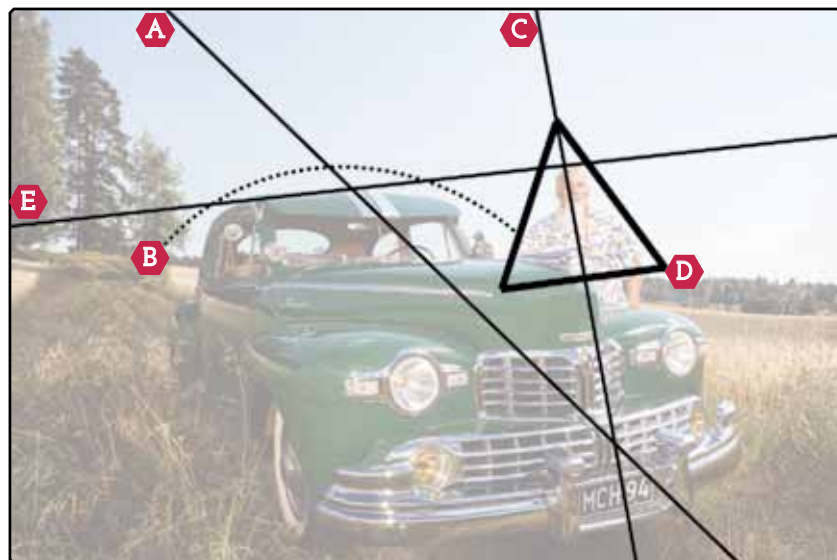
Hessun ylävartalo on kohti päävaloa ja lähes kameran suuntaan. Vasen käsi on farkkujen taskussa, ja Hessu on kääntänyt kyynärpäätänsä kameran suuntaan. Myös toinen käsivarsi on aseteltu siten, että se leventää asentoa entisestään. Kuvaustilanteesta tälle käsivarrelle katsottiin sopivalla korkeudella oleva nojauskohta, jotta asento säilyi aktiivisena.

Maasto ja auton nokka viettävät kuvassa oikealle. Hessun vasemmalle suuntautunut, auton katon yläpuolella oleva hahmo tasapainottaa sommittelua **E**, eikä kuva kaadu oikealle. Kuvan horisontti on suunnilleen keskellä, mutta kumpuileva maasto elävöittää sitä.

Suunnilleen kuvan keskellä olevat pääkohdet pysäyttävät kuvan katsojan tähän hetkeen ja nostavat esiin pääkohteen ja rekvisiitan välisen tiiviin yhteyden. Hessu nojaa kohti Lincolnia, ja sen tärkeydestä omista-

jalleen kertoo myös voimakas kokonkontrasti.

Pääkohteena olevan henkilön ei tarvitse aina olla henkilökuvassa etualalla. Henkilön voi sommitella vapaasti eri kohtiin kuva-alalla sen mukaan, mikä on kuvan viesti. Varsinkin silloin, kun kuvataan miljöössä, kannattaa hyödyntää ympäröivää miljöötä kuvan visuaalisena ja kerroksellisenä elementtinä. Vaikka pääkohde olisikin henkilökuvassa pienenä kuva-alalla, se osoitetaan pääkohteeksi valaisemalla se kuvan valollisimmaksi ja kontrastisimmaksi kohdaksi.

KATSE KONEPELLIN ALLE

Hessu on keskittynyt Lincolnin korjaamiseen eikä siksi katso kohti kameraa. Hänen kasvoiltaan paistaa onnellinen ja tyytyväinen ilme.

Koska kyseessä on henkilökuva, kuvattavan tyytyväinen suhtautuminen harrastukseen on tärkeää tarinan kannalta. Jos sitä vastoin itse harrastaminen olisi pääkohteena eikä henkilön tunnistettavuudella olisi merkitystä, niin mallin kasvoit voitaisiin jättää piiloon tai epäteräväksi.

Ilme ja sommittelu

Vaikka Hessu ei katsokaan kameraan, häntä on ohjattu kuvaustilanteessa. Saattaa nimittäin käydä niin, että kun kuvattava keskittyy tekemiseen ja kuvauskin vähän jännittää, ilme muuttuu etäiseksi. Jos tavoitteena on välittää myönteistä viestiä suhtautumisesta harrastukseen, kannattaa mallia pyytää ajattelemaan mukavia harrastukseen liittyviä asioita, jotta kasvoille nousee iloinen ilme.

Hessun harrastuksen keskiössä on Lincoln Club Coupe 1947 ja sen kunnostaminen. Tämän takia auto on suurena kuvan etualalla. Näin siitä näkyy myös mm. auton merkki ja yksityiskohtia. Jos harrastukseen liittyy tärkeitä välineitä tai asioita, joiden tuotemerkillä tai nimellä on merkitystä kuvan tarinan kannalta, ne kannattaa asetella näkyvään katsojalle. Ne avaavat tarinaa ja kertovat samalla enemmän myös harrastuksen luonteesta.

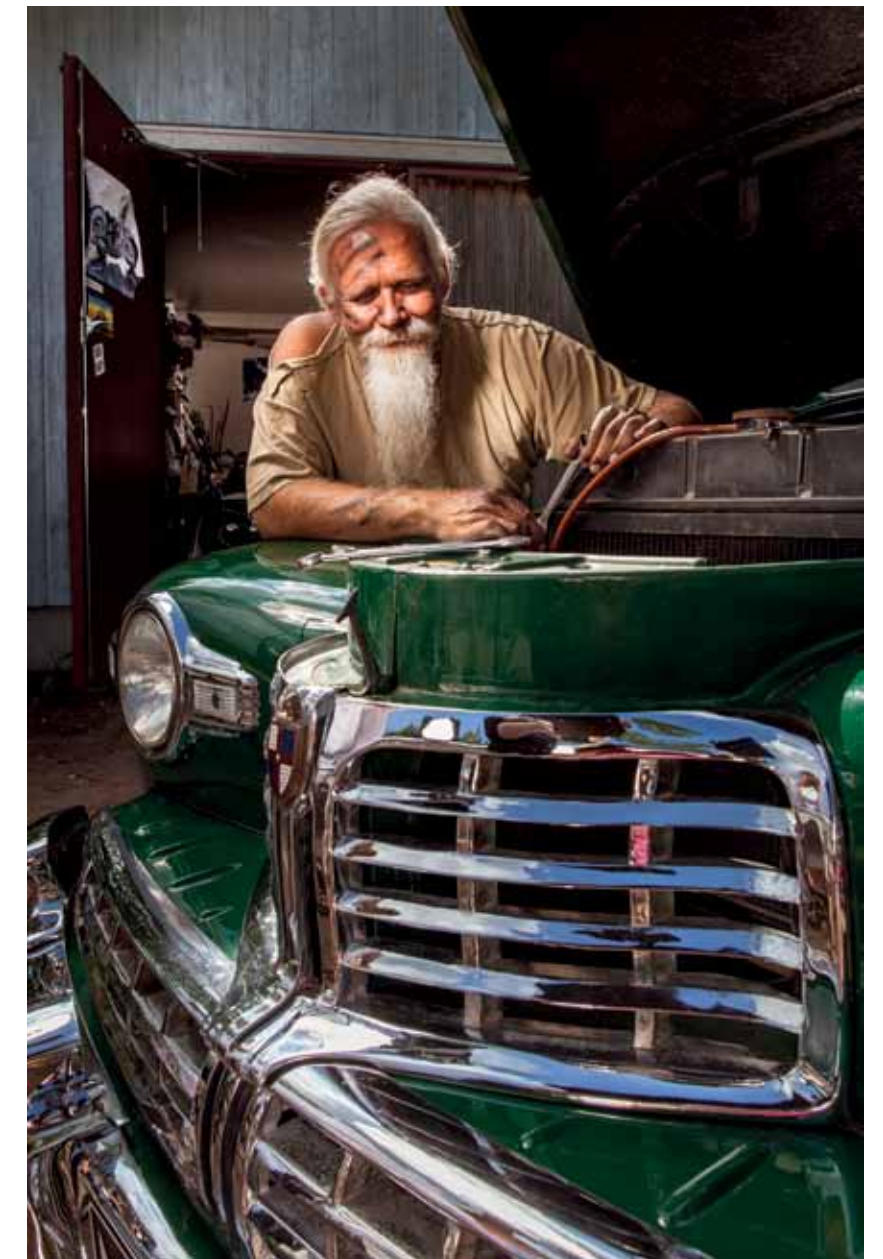
Lincoln on kuvan etualalla viistottain myös siksi **A**, että Hessu voi olla sen takana kasvoit kohti kameraa, jolloin ilme tulee paremmin näkyviin. Samalla kuvan kolmiulotteisuus tehostuu, koska kuvattavat kohteet ovat toistensa takana lomittain. Kolmiulotteisuutta ja samalla valokuvauksellisuutta tuo myös se, että kohteet on eroteltu sävyerolla toisistaan. Lisäksi mallin paikka katsottiin siten, etteivät Hessun kasvoit kääntyneet liikaa varjon puolelle **B**.

Kuvaustilanteesta ohjattiin lisäksi kuvattavan katseen paikka. Jos kuvattava oikeasti korjaa moottoria intensiivisesti, kuvassa näkyy vain päälaki. Tämän takia Hessu katsookin todellisuudessa hieman korjauskohdan yli, ja samalla hän pitää myös leukaansa ylempänä. Näin kasvoit näkyvät enemmän kameraan, mutta katse säilyy korjauskohdassa.

Kuvaustilanteesta kuvaajan tulee katsoa kameran takaa, että mallin katseen paikka näyttää edelleen siltä, että se on ns. oikeassa kohdassa. Kun kuvattava tekee jotain tämän tyyppisessä asennossa, kasvojen esiintuomisesta auttaa myös alaviisto kuvakulma.

Asento

Mallin ilmeen lisäksi työskentelyasennolla

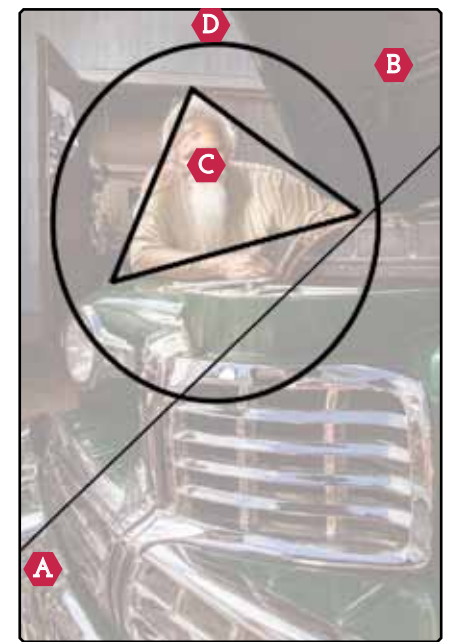

on merkitystä kuvan tarinan kannalta, koska myös se kertoo kuvattavan suhtautumisesta harrastukseensa.

Hessu on kuvassa kumartuneena keskittyneesti moottorin ylle **C**. Nojaaminen oikeaan käsivarteen auttaa häntä kumartumaan lähemmäs moottoria ja ikään kuin kurkistamaan tarkemmin auton sisäosiin.

Kun kuvassa on harrastukseen liittyviä työvälineitä, niiden asettelussa kannattaa huomioida oikeanlainen käyttö. Tällöin kuva näyttää aidolta kokeneemmankin alan harrastajan silmissä. Työvälineitä voi olla kuva-alalla myös rekvisiittana, kuten tässä kuvassa muutamia kiintoavaimia kädessä olevan lisäksi.

Ylösnostettu konepelti, auton etuosa ja taustalla näkyvä verstaas ympäröivät innokkaan harrastajan, joka keskittyneesti huoltaa menopeliään **D**. Sekin vahvistaa tarinaa, että harrastus on kuvattavalle tärkeä. Muu maailma jää taka-alalle, kun konepellin avaa.

KITARA OLALLA

Hessu, Lincoln ja Gibson kuljettavat kohti tanssilavoja. Koko miehen olemus on jo menossa kohti illan soittoa ja tanssia **A**. Hessun edessä ei kuitenkaan ole tyhjää tilaa, mikä pysäyttää tämän hetken katsojan eteen. Tyhjä tila on rokkarin takana, jossa on myös menopeli ja kitara – yhteiset kilometrit ja soinnut.

Tiivis yhteys soittajan ja soittimen välillä näkyy rennossa asennossa ja otteessa. Kitaran kaulaosa ja käsi ovat lähempänä kameraa kuin Hessun kasvot, ja siksi ne näyttävät suurilta suhteessa kasvoihin. Laajakulmainen objektiiv-

vi vielä vahvistaa tätä vaikutelmaa. Koska Gibsonilla on tärkeä merkitys, tämä tiivis yhteys saa näkyäkin voimakkaasti kuvan etualalta. Yhteys korostuu myös, koska Hessu ja Gibson ovat kuvan etualalla suurina ja korkeammallakin **B** kuin taakse jäävä Lincoln.

Gibson on Hessun olkapäällä varjopuolella, koska toisella puolella se olisi jäänyt ikävästi pään taakse. Tällöin kasvojen ja kitaran linjat olisivat sekoittuneet eikä katsoja tietäisi, mitä katsoa kuvassa ensimmäisenä.

Kitara on kuvassa diagonaalisesti **C**, ja siitä on näkyvissä useita puolia. Lisäksi se on

aseteltu siten, että valon ja varjon rytmi toteutuu, vaikkei sitä olekaan valaistu lisävalonlähteillä. Tässä kohdassa se irtoaa tummempuna vaaleasta taustasta riittäväällä sävyerolla.

Kitaran pinta on kiiltävä. Siksi sen asennon kulma on myös katsottu siten, että pintaan muodostuu heijastus taivaalta. Vaikka kitaran kaulaosa on diagonaalisesti, se jää yläreunastaan kuva-alan vaakalinjan suuntaiseksi **D**. Se oli kuitenkin niin painava, ettei pysynyt olkapäällä viistommassa asennossa sellaisessa kulmassa, että heijastus näkyy sen pinnassa. Tässä asennossa kitara jääkin sopivasti hieman toisarvoisemmaksi kuin kuvan pääkohde, koska se ei näy yhtä suurena ja kontrastisena kuin Hessun kasvot.

Kokokontrasti nostaa esiin pääkohteen ja kitaran välisen yhteyden, mutta taustalla näkyvä auto kertoo tarinasta vielä lisää **E**. Vaikka se on pienempänä kuva-alalla, se on silti yhtä kontrastinen ja terävä kuin etualalla olevat Hessu ja Gibson. Näin sen merkitys roolille korostuu: ilman sitä ei rokkari kulje mihinkään, eivätkä hiekkatiet pölyä.

Pariton määrä elementtejä kuva-alalla tekee kuvasta jännitteisen ja dynaamisen. Jokainen elementti on kuvassa tärkeä.

Mitä lähempänä pääkohde on kuvan katsojaa, sitä vahvemmin kuvan viesti välittyy pääkohteen kasvojen ilmeestä ja tunnetilasta. Hessu on roolissaan onnellinen ja tyytyväinen. Matka jatkuu kohti tanssilavaa Gibsonin ja Lincolnin seurassa. ●

